

НЕ ІСНУЄ САМОТНІСТЬ НА ЗЕМЛІ, ЯКА ДИХАЄ РАЗОМ З ТОБОЮ

Зрештою, кожен є тим, чим
є його земля і яке її повітря.

– Гертруда Штайн

Якби ви уявили собі певний простір, що б містив цей образ? Запах, температуру, текстуру поверхонь, людей, звуки чи те, як тіло рухається в ньому? І чи залишився б цей образ тим самим, якби ви повернулися в те саме місце через певний час?

Простір, який ми населяємо, ніколи не створюється виключно нашою людською присутністю. Він несе сліди того, що відбувалося в ньому до нас, і водночас у ньому тривають багато процесів поза нашою увагою. Матеріали старіють, поверхні змінюються, тіла проходять через них, а інші форми життя створюють у них свої власні шляхи. Кожна з цих присутностей має свій власний спосіб буття, але їхні зустрічі поступово змінюють форму спільного простору.

Ідея «Не існує самотності на землі, яка дихає разом з тобою» базується саме на цій ідеї. Воно відходить від розуміння простору як чогось, що призначене в першу чергу для людини, і звертає свою увагу на його матеріальність та на інші форми життя, що населяють його разом з нами. Це не ідея гармонійного зв'язку всього з усім. Різні тіла, організми та матеріали зберігають свою власну природу, але їхня присутність постійно зустрічається, залишає сліди та змінює умови спільного простору.

Одним із найпростіших образів такого контакту є стібок. Він з'єднує два місця, але щоб з'єднати їх, він повинен проникнути в матеріал і залишити в ньому слід. Його результуюча форма визначається не лише рухом руки, а й міцністю, наляганням чи гнучкістю матеріалу. Така ж взаємність присутня і в передачі ремісничих навичок між поколіннями. Жест та ркх зберігається, повторюючись, але водночас він дещо змінюється з кожним наступним виконанням. Ремесло таким чином стає формою тілесної пам'яті та своєю регулярністю та концентрацією наближається до ритуалу.

Повторення створює не тільки пам'ять, але й форму. Ритм текстильного ткацтва чи вишивки хрестиком можна розпізнати в різному масштабі в павутинні, поділі крила чи орнаменті архітектури. Однак ці подібності не ґрунтуються виключно на візуальній спорідненості. Їх об'єднує спосіб створення форми шляхом повторення, нашарування та розташування окремих частин у більшу структуру. Йдеться не про пошук універсального порядку, який би пояснив їх усі, а про звернення уваги на пов'язані принципи організа-

ції. Органічна геометрія тут дозволяє нам спостерігати, як подібні логічні структури проявляються в людських жестах, архітектурі та живому світі, водночас кожна з цих систем залишається унікальною.

Саме в цьому місці межа між тим, що ми називаємо природою, і тим, що ми вважаємо містом, послаблюється. Життя продовжується на поверхнях будівель, у їхніх щілинах та в місцях, які ми зазвичай не помічаємо. Голуб, павук, сонечко, ногохвістка, кульбаба чи кропива постають тут не як символи далекої природи, а як мешканці одного й того ж середовища. Їхнє існування не залежить від нашої уваги, проте їхня присутність впливає на простір, який ми розділяємо.

Саме з цієї одночасної присутності виростає ширше розуміння спільноти. Воно не обов'язково має ґрунтуватися на спільній ідентичності чи свідомому рішенні належати одне одному, а може виникати просто через спільне використання одного простору. Таке співіснування не обов'язково має бути гармонійним – індивідуальні потреби можуть зустрічатися, перетинатися і навіть конфліктувати. Тому спільнота тут постає радше як спосіб існування поруч та разом з іншими.

Конкретним місцем, де зустрічаються ці шари, є сама синагога. Вона не є нейтральним фоном для виставки, а входить до неї своєю архітектурою, матеріальністю та пам'яттю. Її поверхні несуть сліди часу та попереднього використання, тоді як масштаб та орнаментальне поділ впливають на те, як тіло рухається в ній, і як ми сприймаємо простір. Тому пам'ять тут не пов'язана лише зі свідомим спогадом. Вона зберігається у засвоєному жесті, у зміненій поверхні та у багаторазовому використанні місця, і з кожним наступним контактом вона набуває дещо іншої форми.

Країна тут, зрештою, не є образом, що розгортається перед нами, а простором, у якому життя триває навіть поза межами нашої уваги. Його формують різні форми існування, що зустрічаються, залишають сліди та взаємно змінюють умови свого існування. Людина є однією з них – частиною світу, який постійно відбувається навіть без неї.

РЕБЕКА ОПРАВИЛ

Каша Потрогош – словацько-українська міждисциплінарна художниця, яка працює в Братиславі та Оставі, випускниця кафедри інтермедіа Академії образотворчих мистецтв у Братиславі, яка працює в таких жанрах, як перформанс, текстильні техніки, партисипативне мистецтво та інші інтермедійні форми. Її роботи спираються на фольклорні та ритуальні традиції Центральної та Східної Європи та досліджують тілесність, спільноту, зв'язок з природою та політичний потенціал ритуалу через феміністичну та соціально-критичну перспективу.

G

J

Kurátorka: Rebecca Opravil

Kasha Potrohosh

24. 09. — 25. 11. 2026

NEEXISTUJE OSAMELOŠŤ V KRAJINE, KTORÁ DÝCHA SPOLU S TEBOU

Galéria Jána Koniarka v Trnave
Veže Synagógy – Centra súčasného umenia

Galéria
Jána
Koniarka

K

NEEXISTUJE OSAMELOSŤ V KRAJINE, KTORÁ DÝCHA SPOLU S TEBOU

Každý je napokon taký, aká je jeho krajina a aký je jej vzduch.

— Gertrude Steinová

Ak by si si mal*a predstaviť konkrétny priestor, čo všetko by táto predstava obsahovala? Vôňu, teplotu, štruktúru povrchov, ľudí, zvuky či spôsob, akým sa v ňom pohybuje telo? A zostal by tento obraz rovnaký, keby si sa na to isté miesto vrátil*a po dlhšom čase?

Priestor, ktorý obývame, nikdy nevzniká iba našou prítomnosťou. Nesie stopy toho, čo sa v ňom odohralo pred nami, a zároveň v ňom pokračuje množstvo procesov mimo našej pozornosti. Materiály starnú, povrchy sa menia, telá nimi prechádzajú a iné formy života si v nich vytvárajú vlastné cesty. Každá z týchto prítomností má svoj spôsob existencie, no ich stretnutia postupne menia podobu spoločného priestoru.

Neexistuje osamelosť v krajine, ktorá dýcha spolu s tebou vychádza práve z tejto predstavy. Odkláňa sa od chápania priestoru ako niečoho, čo je určené predovšetkým človeku, a obracia pozornosť k jeho materialite aj k ďalším formám života, ktoré ho spolu s nami obývajú. Nejde pritom o predstavu harmonického prepojenia všetkého so všetkým. Rozdielne telá, organizmy a materiály si zachovávajú vlastnú povahu, no ich prítomnosti sa neustále stretávajú, zanechávajú stopy a menia podmienky spoločného priestoru.

Jedným z najjednoduchších obrazov takéhoto kontaktu je steh. Spája dve miesta, no aby ich spojil, musí materiálom preniknúť a zanechať v ňom stopu. Jeho výslednú podobu neurčuje iba pohyb ruky, ale aj pevnosť, napätie či poddajnosť materiálu. Rovnaká vzájomnosť je prítomná aj v odovzdávaní remeselných zručností medzi generáciami. Gesto pretrváva tým, že sa opakuje, no každým ďalším vykonaním sa zároveň mierne mení. Remeslo sa tak stáva formou telesnej pamäti a svojou pravidelnosťou a sústredenosťou sa približuje rituálu.

Opakovanie pritom nevytvára iba pamäť, ale aj formu. Rytmus textilnej väzby či krížového stehu možno v inom meradle rozpoznať v pavučíne, členení krídla alebo v ornamente architektúry. Tieto podobnosti však nie sú založené iba na vizuálnej príbuznosti. Spája ich spôsob, akým forma vzniká opakovaním, vrstvením a usporadúvaním jednotlivých častí do väčšej štruktúry. Nejde teda o hľadanie univerzálneho poriadku, ktorý by ich všetky vysvetľoval,

ale o pozornosť voči príbuzným princípom organizácie. Organická geometria tu umožňuje sledovať, ako sa podobné logiky štruktúry objavujú v ľudskom geste, architektúre aj živom svete, pričom každý z týchto systémov zostáva svojbytný. Práve v tomto bode sa oslabuje hranica medzi tým, čo označujeme za prírodu, a tým, čo považujeme za mesto. Život pokračuje na povrchoch budov, v ich štrbinách aj na miestach, ktoré bežne prehliadame. Holub, pavúk, lienka, chvostoskok, púpava či žihľava tu nevystupujú ako symboly vzdialenej prírody, ale ako obyvatelia toho istého prostredia. Ich existencia sa neodvíja od našej pozornosti, napriek tomu svojou prítomnosťou ovplyvňujú priestor, ktorý zdieľame.

Práve z tejto súbežnej prítomnosti vyrastá aj širšie chápanie komunity. Tá nemusí byť založená na spoločnej identite ani na vedomom rozhodnutí patriť k sebe, ale môže vzniknúť jednoducho zo zdieľania rovnakého priestoru. Takéto spolužitie nemusí byť harmonické – jednotlivé potreby sa môžu stretávať, prekrývať aj dostať do konfliktu. Komunita sa tu preto ukazuje skôr ako spôsob existencie vedľa iných a spolu s nimi.

Konkrétnym miestom, v ktorom sa tieto vrstvy stretávajú, je samotná Synagóga. Nie je neutrálnou kulisou výstavy, ale vstupuje do nej svojou architektúrou, materialitou a pamäťou. Jej povrchy nesú stopy času a predchádzajúceho používania, zatiaľ čo mierka a ornamentálne členenie ovplyvňujú spôsob, akým sa v nej telo pohybuje a ako priestor vnímame. Pamäť sa tu preto neviaže iba na vedomé spomínanie. Pretrváva v naučenom geste, v pozmenenom povrchu aj v opakovanom používaní miesta a pri každom ďalšom kontakte získava trochu inú podobu.

Krajina tu napokon nie je obrazom rozprestierajúcim sa pred nami, ale priestorom, v ktorom život pokračuje aj mimo našej pozornosti. Tvoria ju rozdielne formy existencie, ktoré sa stretávajú, zanechávajú stopy a navzájom menia podmienky svojho trvania. Človek je jednou z nich – súčasťou sveta, ktorý sa neustále deje aj bez neho.

REBECCA OPRAVIL

Kasha Potrohosh je slovensko-ukrajinská interdisciplinárna umelkyňa pôsobiaca v Bratislave a Ostrave, absolventka Katedry intermédií VŠVU v Bratislave, ktorá pracuje naprieč performanciou, textilnými technikami, participatívnym umením a ďalšími intermedialnými formami. Vo svojej tvorbe vychádza z folklóru a rituálnych tradícií strednej a východnej Európy a cez feministickú a sociálno-kritickú perspektívu skúma telesnosť, komunitu, vzťah k prírode a politický potenciál rituálu.

(SK)

THERE IS NO SOLITUDE IN A LANDSCAPE THAT BREATHES WITH YOU

After all, anybody is as their land and air is.

— Gertrude Stein

If you were to imagine a particular space, what would that image contain? Its scent, temperature, the texture of its surfaces, the people within it, its sounds, or the way the body moves through it? And would this image remain the same if you returned to the same place after a long time?

The space we inhabit is never shaped by our presence alone. It carries traces of what took place there before us, while countless processes continue to unfold beyond the reach of our attention. Materials age, surfaces change, bodies pass through them, and other forms of life forge their own paths within them. Each of these presences has its own mode of existence, yet their encounters gradually alter the form of the space they share.

There Is No Solitude in a Landscape That Breathes with You emerges from precisely this understanding. It moves away from conceiving of space as something intended primarily for human beings and instead turns towards its materiality, as well as towards the other forms of life that inhabit it alongside us. This does not imply a vision of harmonious interconnectedness in which everything is seamlessly linked to everything else. Different bodies, organisms, and materials retain their own distinct qualities, yet their presences continually meet, leave traces, and transform the conditions of the space they share.

One of the simplest images of such contact is a stitch. It connects two points, yet in order to join them, it must penetrate the material and leave a trace within it. Its final form is determined not only by the movement of the hand, but also by the material's strength, tension, and pliability. The same reciprocity is present in the transmission of craft skills between generations. A gesture persists by being repeated, while at the same time changing slightly with each new enactment. Craft thus becomes a form of embodied memory and, through its regularity and focused attention, approaches the nature of ritual.

Repetition, however, produces not only memory but also form. The rhythm of a textile weave or cross-stitch can, at another scale, be recognised in a spider's web, the segmentation of a wing, or the ornamentation of architecture. These similarities are not based solely on visual resemblance. What connects them is the way in which form emerges through repetition, layering, and the organisation of individual elements into a larger structure. The

(EN)

aim, then, is not to search for a universal order capable of explaining them all, but to attend to related principles of organisation. Organic geometry makes it possible to trace how similar structural logics emerge in human gesture, architecture, and the living world, while each of these systems remains distinct in its own right.

It is at this point that the boundary between what we call nature and what we regard as the city begins to dissolve. Life continues across the surfaces of buildings, within their crevices, and in places we habitually overlook. The pigeon, spider, ladybird, springtail, dandelion, or nettle do not appear here as symbols of a distant nature, but as inhabitants of the same environment. Their existence does not depend on our attention, yet through their presence they shape the space we share.

It is from this simultaneous presence that a broader understanding of community also emerges. Community need not be founded on a shared identity, nor on a conscious decision to belong together; it may arise simply through the sharing of the same space. Such coexistence need not be harmonious—individual needs may meet, overlap, or come into conflict. Community therefore appears here less as a state of agreement than as a way of existing beside and together with others.

The Synagogue itself is the specific site in which these layers converge. It is not a neutral backdrop for the exhibition, but enters into it through its architecture, materiality, and memory. Its surfaces bear the traces of time and previous use, while its scale and ornamental articulation influence the way the body moves within it and how the space is perceived. Memory here is therefore not confined to conscious recollection. It persists in a learned gesture, an altered surface, and the repeated use of a place, assuming a slightly different form with every renewed encounter.

Ultimately, landscape here is not an image extending before us, but a space in which life continues beyond our attention. It is constituted by different forms of existence that encounter one another, leave traces, and mutually alter the conditions of their persistence. The human being is one among them—a part of a world that continues to unfold, with or without us.

REBECCA OPRAVIL

Kasha Potrohosh is a Slovak-Ukrainian interdisciplinary artist based in Bratislava and Ostrava. A graduate of the Department of Intermedia at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, she works across performance, textile techniques, participatory art, and other intermedia forms. Drawing on the folklore and ritual traditions of Central and Eastern Europe, her practice explores embodiment, community, relationships with nature, and the political potential of ritual through feminist and socially critical perspectives.